

P6_TA-PROV(2004)0011

Padėtis Baltarusijoje

Europos Parlamento rezoliucija dėl padėties Baltarusijoje

Europos Parlamentas,

- atsižvelgdamas į savo ankstesnes rezoliucijas dėl padėties Baltarusijoje,
- ypač atsižvelgdamas į savo 1996 m. spalio 24 d. rezoliuciją dėl padėties Baltarusijoje¹, kurioje jis nusprendė, kad nebus imamasi jokių tolesnių žingsnių siekiant ratifikuoti ES-Baltarusijos partnerystės ir bendradarbiavimo susitarimą, kol Baltarusijos valdžia parodys aiškius ženklus, kad ji ketina gerbti visas pagrindines demokratines ir žmogaus teises,
- ypač atsižvelgdamas į savo 2001 m. liepos 5 d. rezoliuciją dėl Baltarusijos², priimtą prieš 2001 m. Prezidento rinkimus, ir į Parlamentinės *Troikos* (ESBO parlamentinės asamblėjos, Europos Tarybos parlamentinės asamblėjos ir Europos Parlamento) pranešimus, paskelbtus po 2000 m. bendrųjų rinkimų (2001 m. sausio 30 d.) ir po 2001 m. Prezidento rinkimų (2001 m. spalio 4 d.),
- ypač atsižvelgdamas į savo 2003 m. vasario 11 d. rezoliuciją dėl Europos Sąjungos ir Baltarusijos santykių - būsimos partnerystės link³,
- atsižvelgdamas į 1999 m. ESBO Stambulo aukščiausio lygio susitikimo deklaraciją⁴,
- atsižvelgdamas į Europos Tarybos rezoliucijas dėl padėties Baltarusijoje ir ypač į jos 2004 m. balandžio 28 d. rezoliuciją dėl žiniasklaidos persekiojimo Baltarusijos Respublikoje⁵,
- atsižvelgdamas į naują ESBO atstovybės Minske vadovo deklaraciją, kritikuojančią laisvės atėmimo bausmių paskyrimą dviems Baltarusijos opozicijos nariams, kaltintiems Baltarusijos prezidento šmeižtu,
- atsižvelgdamas į Europos Sąjungai pirmininkaujančių Nyderlandų Europos Sąjungos vardu pateiktą 2004 m. liepos 30 d. deklaraciją dėl nepriimtino Baltarusijos valdžios institucijų spaudimo Europos humanitarinių mokslų universitetui Minske⁶,
- atsižvelgdamas į 2004 m. gegužės 11 d. Komisijos pranešimą dėl Europos kaimynystės politikos (COM(2004) 373),
- atsižvelgdamas į JT Žmogaus teisių komisijos priimtas rezoliucijas ir jos sprendimą

¹ OL C 347, 1996 11 18, p. 168.

² OL C 65 E, 2002 3 14, p. 737.

³ OL C 43 E, 2004 2 19, p. 60.

⁴ SUM.DOC/2/99, 1999 m. lapkričio 19 d.

⁵ Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos rezoliucija Nr. 1372 (2004).

⁶ 11835/1/04 REV 1.

paskirti specialų pranešėją Baltarusijos klausimu,

- atsižvelgdamas į savo Darbo tvarkos taisyklių 103 straipsnio 4 dalį,
- A. kadangi 2004 m. spalio 17 d. įvyks Baltarusijos parlamento rinkimai,
- B. kadangi prezidentas Lukašenka nusprendė, kad tuo pačiu metu vyks referendumas dėl Konstitucijos straipsnio, kuriuo buvimo prezidentu laikas apribotas iki daugiausiai dviejų iš eilės einančių penkerių metų kadencijų, panaikinimo,
- C. kadangi Parlamentinė *Troika* priėjo išvados, kad nei parlamento, nei prezidento rinkimai 2000 m. ir 2001 m. nebuvo laisvi ir teisingi, o prieš jiems įvykstant vyriausybė vykdė savavališkus veiksmus, nukreiptus prieš politinę opoziciją, nepriklausomą žiniasklaidą ir rinkimus stebinčias organizacijas,
- D. kadangi padėtis Baltarusijoje ne tik nepagerėjo, tačiau net ir pablogėjo tiek, kad žmogaus teisės paniekinančiai pažeidinėjamos, Žemieji rūmai negali realizuoti savo įstatymų leidybos teisių, o ekonominiam gyvenimui vadovauja Prezidentas; kadangi šie pažeidinėjimai pasireiškia demokratinės opozicijos narių įkalinimu ir kitų prieš juos nukreiptų represijų būdų naudojimu, politinių partijų registracijos atšaukimu rinkiminės kampanijos metu, opozicijos kandidatų užpildinėjimais ir bauginimais bei draudimu opozicinių partijų atstovams stebėti rinkimų eigą balsavimo vietose,
- E. kadangi ES kelis kartus pasmerkė Lukašenkos vyriausybės vykdomus žinomų opozicijos vadovų suėmimus ir kadangi nebuvo padaryta jokia pažanga neišaiškintose dingusių be žinios asmenų bylose,
- F. kadangi per kelerius pastaruosius metus daugiau kaip 50 demokratiškas skirtingų lygių ir politinių pakraipų nevyriausybinių organizacijų, daugiau kaip 20 nepriklausomos žiniasklaidos įstaigų, keletas švietimo sistemos įstaigų ir kelios politinės partijos nutraukė veiklą dėl „techninių“ priežasčių, nors buvo aišku, kad visais šiais atvejais šios organizacijos buvo baudžiamos už Prezidento ir jo politikos kritiką,
- G. kadangi Baltarusijoje nuolatos dėl politinių priežasčių suimami ir teisiami demokratiškas judėjimų aktyvistai ir nepriklausomi žurnalistai bei deportuojami užsienio piliečiai; kadangi tik prieš kelias dienas du Baltarusijos opozicijos nariai Valerijus Levonevskis ir Aleksandras Vasiljevas buvo nuteisti dvejus metus kalėti kaltinus juos Baltarusijos prezidento šmeižtu,
- H. labai susirūpinęs dėl Baltarusijos valdžios institucijų sprendimo atšaukti juridinio asmens veiklos licenciją tarptautiniu mastu pripažintam Europos humanitarinių mokslų universitetui Minske, kuris yra puikus akademinės laisvės ir tikrų Europos vertybių puoselėjimo mokymo ir tyrimo programose pavyzdys, sukelsiančio skaudžias pasekmes šimtų studentų ir dėstytojų akademinei ateičiai,
- I. atsižvelgdamas į Europos Tarybos Parlamentinės asamblėjos 2004 m. gegužės 28 d. priimtą rezoliuciją, kuria pripažįstami įrodymai dėl aukščiausių valstybės pareigūnų dalyvavimo pagrobiant opozicijos lyderius ir, kaip įtariama, juos nužudant 1999 m.,

- J. pabrėždamas vis didėjantį Baltarusijos, kaip vienintelės Rytų Europos valstybės, su kuria ES dar nepasirašė partnerystės ir bendradarbiavimo sutarties, ES politinį izoliavimą,
- K. pabrėždamas, kad Baltarusija yra įtraukta į Europos kaimynystės politiką, tačiau, nepaisant Baltarusijos piliečių vilčių glaudžiau bendradarbiauti su Europos Sąjunga, ji dėl demokratijos trūkumo ir teisinės valstybės principų nesilaikymo šiuo metu negali naudotis pasiūlymo glaudžiau bendradarbiauti privalumais,
1. griežtai smerkia tai, kad Baltarusijos valdžia per savavališkus suėmimus, netinkamą elgesį su suimtaisiais, asmenų dingimą be žinios, persekiojimą politiniais motyvais ir kitus represinius veiksmus, pažeidžiančius pagrindinius demokratijos ir teisinės valstybės principus, nesirinkdama puola žiniasklaidą, žurnalistus, opozicijos narius, žmogaus teisių aktyvistus ir asmenis, bandančius laisvai kritikuoti Prezidentą ir režimą;
 2. ragina Baltarusijos valdžios institucijas užtikrinti, kad 2004 m. spalio 17 d. parlamento rinkimai būtų laisvi, teisingi, lygūs, atskaitingi ir skaidrūs, taip pat garantuoti, kad pagal šiuos principus išrinktam parlamentui būtų suteikta svarbių galių, ir nepritaria veiksams, kuriais siekiama likviduoti pagrindines demokratines opozicines partijas, tarp jų ir Darbo partijos paskelbimui neteisėta bei oficialiam Baltarusijos nacionaliniam frontui pareikštam „įspėjimui“, kuris gali būti pirmasis siekio paskelbti jį neteisėtu žingsnis, nes laiko juos nedemokratiškais;
 3. ragina Baltarusijos žmones dalyvauti artėjančiuose parlamento rinkimuose; tvirtai ragina centrinį rinkimų komitetą sudaryti visiems šalies politiniams judėjimams vienodas galimybes komitete ir vienodas galimybes kelti kandidatūras; prašo Baltarusijos vyriausybės leisti tarptautiniams stebėtojams sekti rinkimų eigą siekiant užtikrinti, kad rinkimai būtų laisvi ir teisingi; pripažįsta didelę šių rinkimų svarbą atkuriant demokratiją Baltarusijoje ir iš naujo integruojant Baltarusiją į tarptautinę demokratinę bendruomenę;
 4. mano, kad prezidento Aleksandro Lukašenkos siekis pratęsti savo įgaliojimus dar vienai kadencijai surengiant referendumą yra dar vienas jo autoritarinio valdymo įrodymas, bei ragina prezidentą laikytis Baltarusijos Konstitucijos nuostatų dėl maksimalaus respublikos prezidento kadencijų skaičiaus ir nerengti referendumo šiuo klausimu;
 5. ragina Baltarusijos valdžią nedelsiant baigti visų šalies švietimo institucijų persekiojimą ir laikytis pagrindinių akademinės laisvės, mokymo autonomijos ir tolerancijos principų;
 6. išreiškia didelį susirūpinimą dėl to, kad buvo uždarytas Europos humanitarinių mokslų universitetas – puikios organizacijos akademinė institucija, išplėtojusi aktyvų kultūrinį bendradarbiavimą su ES valstybėmis ir įkūnijanti akademinės laisvės bei mokymo autonomijos principus; išreiškia tokį pat susirūpinimą dėl to, kad buvo uždaryta Jakubo Kolaso mokykla - vienintelė vidurinė mokykla, kurioje visi dalykai buvo dėstomi baltarusių kalba;
 7. ragina Baltarusijos valdžios institucijas nedelsiant paleisti iš laisvės atėmimo Valerijų Levonevskį, Aleksandrą Vasiljevą ir Michailą Lariničių bei kitus įkalintus politinius režimo priešininkus;

8. sveikina Jungtinių Tautų žmogaus teisių komisijos sprendimą paskirti specialų pranešėją stebėti žmogaus teisių padėtį Baltarusijoje ir šios komisijos uždavinį sukurti žmogaus teisių mokymo programą visiems visuomenės sluoksniams;
9. ragina Baltarusijos valdžią gerbti profesinių sąjungų teises, ypač teisę kurti susivienijimus, užtikrinamą Baltarusijos ratifikuotose Tarptautinės darbo organizacijos (ILO) konvencijose;
10. dar kartą pabrėžia, kad tolesnė ES santykių su Baltarusija raida priklausys nuo pažangos šaliai vykdant demokratizaciją ir reformas;
11. ragina ES Tarybai pirmininkaujančią šalį daryti spaudimą Baltarusijos valdžios institucijoms, kad šios leistų atsiųsti Europos Parlamento delegaciją stebėti 2004 m. spalio 17 d. rinkimus ir sudarytų sąlygas juos stebėti nepriklausomai;
12. ragina Komisiją optimaliai išnaudoti šiuo metu vykdomas savanoriškas keitimosi programas „žmonės žmonėms“ tarp Baltarusijos Černobilio vaikų bendruomenių ir kai kurių ES valstybių narių savivaldybių; tuo pačiu skatina sukurti specialią sistemą, per kurią būtų remiamos Baltarusijos savivaldybės, tikrai gerbiančios demokratines vertybes;
13. paveda Pirmininkui perduoti šią rezoliuciją Tarybai, Komisijai, valstybių narių parlamentams ir vyriausybėms, Baltarusijos vyriausybei ir parlamentui bei Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos (ESBO) parlamentinėms asamblėjomis ir Europos Tarybai.